

Citiți lecția din manual: *Contribuția comunităților evreiești la dezvoltarea economică, socială, culturală și științifică a României*, notați schița lecției pe caiete și rezolvați fișele de lucru.

Contribuția comunităților evreiești la dezvoltarea României

1. Definiții

Lipscan = negustor care a adus marfă din orașul german Leipzig (Lipsca).

Mămular = negustor ambulant de mărunțișuri.

Telal = negustor ambulant de haine vechi.

Ceaprazar = fabricant de șireturi, panglici sau ciucuri de mătase ori de fir pentru hainele militare.

2. Comunitățile evreiești și dezvoltarea României

- secolele XIX-XX - comunitățile evreiești din zonele urbane au contribuit la dezvoltarea și modernizarea României: prima fabrică de praf de pușcă (1835), prima tipografie (1835), prima moară mecanizată (1844), prima societate de transport public (1848), primele fabrică de pile (1866), prima stație de îmbuteliere ape gazoase (1873), prima agenție de publicitate (1880), primele fabrici de hârtie (1882), ceaprazărie (1883), zahăr (1885), cânepă (1886), articole metalice (1887) și oglinzi (1891);
- ocupații adeseori asociate cu locuitorii evrei din România secolelor XIX-XX au fost cele de **lipscan**, **mămular**, **telal**, meșter, croitor, lucrător, tinichigiu, rotar, **ceaprazar**, geamgiu, bărbier, cizmar, pantofar, covrigar, pielar și frânghier;
- a doua jumătate a secolului al XIX-lea - restricționarea accesului la resurse a avut drept efect creșterea numărului structurilor asociative, cu rol în emanciparea evreilor din România: societăți de binefacere și asistență socială, care au sprijinit construirea și întreținerea de spitale și școli, societăți înființate de femei, societăți literare (Societatea de cultură israelită; Societatea literară și de cultură iudaică „*Maimonide*”: 1884) și istorice (Societatea istorică „*Iuliu Barasch*”: 1886) și organizații politice (U.E.P - Uniunea Evreilor Pământeni: 1909-1923/U.E.R. - Uniunea Evreilor Români: 1923-1947; F.U.C.E.R. - Federația Uniunii Comunităților Evreiești din România: 1936-1949).

3. Personalități marcante evreiești

- secolele XIX-XX - evreii români s-au remarcat în diverse domenii:

I. Literatură: Constantin Dobrogeanu-Gherea, Ion Pribeagu, Felix Aderca, Tristan Tzara, Benjamin Fundoianu, Isac Peltz, Mihail Sebastian, Aurel Baranga, Maria Banuș, Paul Celan, Ovid S. Crohmălniceanu, Nina Cassian și Zigu Ornea.

II. Filosofie: Iosif Brucăr, Ion Banu și Sorin Vieru.

III. Lingvistică și folclorul: Heimann Hariton Tiktin, Moses Gaster, Lazăr Șăineanu, Ion Aurel Candrea, Jacques Byck și Alexandru Graur.

IV. Teatru: Avram Goldfaden, Maria Ventura, Sandu Eliad, Leny Caler, Moni Ghelerter, Nacht Stroe, Alexandru Finți și Beate Fredanov.

V. Arhitectură: Leonida Negrescu, Hermann Clejan, Mihail Doliner, Jean Monda, Marcel Locar, Horia Maicu și Herman (Harry) Stern.

VI. Pictură: Barbu Iscovescu, Constantin D. Rosenthal, Nicolae Vermont, Arthur Segal, Iosif Iser și Marcel Iancu.

VII. Muzică: Jean Feder, Abraham Levy Ivela, Filip Lazăr, Clara Haskil, Harry Brauner, Anatol Vieru, Dan Mizrahi, Myriam Marbe și Iosif Sava.

VIII. Matematică: David Emmanuel, Ernest Abason, Adolf Haimovici și Solomon Marcus.

IX. Fizică: Alexandru Sanielevici.

X. Chimie: Lazăr Edeleanu, Radu Grigorovici și Solomon Sternberg.

XI. Medicină: Iuliu Barasch, Otilia Moscuna și Nicolae Cajal.

Pentru o mai bună înțelegere a subiectului studiat vizionați următoarele videoclipuri:

<https://www.youtube.com/watch?v=rVoj317Ovkw>

<https://www.youtube.com/watch?v=ULxjDYU9Do4>

Fișă de lucru: Contribuția comunităților evreiești la dezvoltarea României

Citiți cu atenție textul de mai jos, apoi răspundeți cerințelor:

„Contribuția evreilor la dezvoltarea vieții industriale și comerciale a Bucureștilor a fost favorizată și de rețeaua de bănci care a luat naștere în această vreme, asigurând creditul în condiții mai bune decât înainte. Bancheri și case mai mici de bancă au existat încă din prima jumătate a secolului al XIX-lea. Cităm astfel pe Solomon Halfon, de la care s-a păstrat o scrisoare cifrată adresată lui la 17 septembrie 1830 de căminarul Ștefan Hagi-Moscu, al cărui răsunător faliment, în 1838, după ce i s-au protestat câteva polițe la Viena, a lovit pe mulți bucureșteni ce i-au încredințat nu numai economiile lor, dar și zestrea fetelor, banii copiilor minori și, uneori, întreg capitalul; pe Manoah Hillel, al cărui contoar a ars în focul cel mare din 1847 și care a donat, prin testament, importanta sa avere Universității din București pentru burse și premii. Acești bancheri au dat bani cu împrumut, dar cu dobânzi ridicate; au avut și relații cu casele din străinătate, trăgând asupra lor polițe și onorând pe ale acelora.”

(Constantin C. Giurescu, *Istoria Bucureștilor din cele mai vechi timpuri până în zilele noastre*)

1. Precizați, pe baza textului, două ramuri ale economiei românești în care s-au implicat evreii în secolul al XIX-lea.

2. Formulați, pe baza textului, un punct de vedere referitor la rolul bancherilor evrei în evoluția economică a României moderne.

BIBLIOGRAFIE:

1. XXX, *Dicționar enciclopedic*, Editura Enciclopedică, București, 1993-2009.
2. Boșcodeală, Felicia Elena, Ciobanu, Loredana, Șerban, Nicolae, *Istoria evreilor. Holocaustul: Manual pentru clasa a XI-a/a XII-a*, Editura Booklet, București, 2024.
3. Waldman, Felicia, Tudorancea, Anca, Cioflâncă, Adrian, Iancu, Carol, Radu, Adriana, Romandaș, Bogdan-Florin, *Istoria evreilor. Holocaustul: Manual pentru clasa a XI-a/a XII-a*, Editura Corint Logistic, București, 2024.
4. Florian, Alexandru (coordonator), Boboc, Daniel, Drăgușin, Nicolae, Matei, Petre, Petrescu, Florin, Stan, Gabriel, Stanciu, Măriuca, *Istoria evreilor. Holocaustul: Manual pentru clasa a XI-a/a XII-a*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2024.
5. Soare, Aurel Constantin, Săvuță, Irina Ema, Rados, Maria, Căplescu, Iuliana Maria, *Istoria evreilor. Holocaustul: Manual pentru clasa a XI-a/a XII-a*, Editura Litera, București, 2024.
6. Florea, Cosmin-Ionuț, Stan, Viorica, Țigău, Dragoș Lucian, *Istoria evreilor. Holocaustul: Manual pentru clasa a XI-a/a XII-a*, Editura Sigma, București, 2024.
7. Asandului, Gabriel, *Istoria evreilor din România (1866-1938)*, Editura Institutul European, Iași, 2004.

